

Araştırma Makalesi

Mersin Univ Sağlık Bilim Derg 2025;18(1):91-101

doi: 10.26559/mersinsbd.1577776

Plagomani davranışının sebeplerinin belirlenmesi: bir ölçek geliştirme çalışması

 Mine Öztürk¹, Yusuf Karaşin², Yalçın Karagöz³

¹Bağımsız Araştırmacı

²İstanbul Gedik Üniversitesi, Gedik Meslek Yüksekokulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, İstanbul, Türkiye

³Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, Düzce, Türkiye

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı, bireylerin plagomani davranışlarının sebeplerinin belirlenmesine yönelik psikometrik bir ölçüm aracının geliştirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda İstanbul ilinin Tuzla ilçesinde ikamet eden 18 yaş üstü 342 kişi çalışma kapsamına alınmıştır. **Yöntem:** Ölçek geliştirme sürecinde ilk olarak 25 ifadeden oluşan taslak ölçek formu oluşturulmuştur. Uzman görüşü ve pilot çalışma aşamalarının ardından 2 ifade ölçekten çıkarılmıştır. Bu ifadelerin dışında kalan 23 ifade ile oluşturulan anket formu örneklem grubuna uygulanmıştır. Verilere ilk olarak açıklayıcı faktör analizi uygulanmış olup yapılan analiz sonucunda 4 faktör 23 ifadeden oluşan bir yapı bulunmuştur. Bulunan yapının teyit edilmesi için verilere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen modelin verilere mükemmel derecede uyum sağladığı tespit edilmiştir. **Bulgular:** “Endişe”, “Önlem”, “Erişim Kaygısı” ve “Takıntı” isimleri verilen 4 boyut ve 23 ifadeden oluşan bir ölçüm aracı geliştirilmiştir. **Sonuç:** Geliştirilen ölçeğin bireylerin plagomani davranışı konusunda tutumlarını ölçmek için kullanılabilecek güvenilir ve geçerli olan bir psikometrik ölçüm aracı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın ilgili çalışmalara öncü olması ve rehberlik etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Plagomani, ölçek geliştirme, dijitalleşme, rahatsızlık

Yazının geliş tarihi: 01.11.2024

Yazının kabul tarihi: 17.01.2025

Sorumlu Yazar: Yusuf Karaşin, İstanbul Gedik Üniversitesi, Gedik Meslek Yüksekokulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, İstanbul, Türkiye
Tel: 0539 940 2223, E-posta: yusuf.karasin@gedik.edu.tr

Determining the causes of plagomania behaviour: a scale development study

Abstract

Aim: The aim of this study is to develop a psychometric measurement tool to determine the causes of individuals' plagomania behaviors. For this purpose, 342 people over the age of 18 residing in the Tuzla district of Istanbul were included in the study. **Method:** During the scale development process, first a draft scale form consisting of 25 statements was created. Following the expert opinion and pilot study stages, 2 statements were removed from the scale. The survey form, consisting of the remaining 23 items, was then administered to the sample group. Initially, explanatory factor analysis was applied to the data, and as a result of the analysis, a structure consisting of 4 factors and 23 expressions was found. Confirmatory factor analysis was applied to the data to confirm the structure found. It was determined that the model obtained as a result of the analysis fit the data perfectly. **Results:** A measurement tool consisting of 4 dimensions and 23 statements named "Anxiety", "Precaution", "Access Anxiety" and "Obsession" was developed. **Conclusion:** It was concluded that the developed scale is a reliable and valid psychometric measurement tool that can be used to measure individuals' attitudes towards plagomania behavior. It is expected that this study will pioneer and guide related studies.

Keywords: Plagomania, scale development, digitalization, disturbance

Giriş

Günümüz dünyasında dijitalizasyonun hemen her alanda kullanımını görmek mümkündür. Yapılan iş ve işlemlere hız kazandırması, bilhassa stoklama gibi fiziki ortamlar yerine dijital ortamların kullanılması dijitalleşmenin olumlu ve insan yaşamını kolaylaştıran yönleridir. Bu olumlu yönlerin dışında dijitalizasyonla beraber akıllı cihazların kullanımında ciddi bir artış meydana gelmiştir. Bu artışla beraber gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMo), internetsiz kalma korkusu (Netlessfobi) ve farklı isimlerle adlandırılan birçok rahatsızlık ortaya çıkmıştır. Dijitalleşmeyle beraber insan yaşamında kendisini bulan rahatsızlıklardan birisi de şarjsız kalma korkusu olarak adlandırılan plagomanidir. Plagomani, Huawei® tarafından ortaya atılan bir kavramdır.¹ Bireylerin şarjsız kalmama isteğindeki sebepler arasında güncel gelişmeleri kaçırmaktan korkmak, her an ulaşılabilir olma isteği vb. gelmektedir.² Plagomani, cep telefonsuz kalma korkusu olarak adlandırılan nomofobi ile internetsiz kalma korkusu olarak adlandırılan netlessfobi ile benzer özellikler taşımaktadır.³

Plagomaniye yaş sınırı olmaksızın yakalanabilmektedir.⁴ Plagomani tutumunda bulunma eğilimi yüksek bireyler vakit geçirecekleri mekanlarda önceliği prize yakınlık olarak vermelerinin yanı sıra yanlarında yedek şarj cihazları da taşımaktadırlar. Hatta bu durumun ötesine de geçerek prize yakın bir yer bulan birey dijital cihazı ile vakit geçirmeye devam etmekte, bu durum da sürekli şarj cihazı ile gezme mecburiyetini ortaya çıkarmaktadır.^{5,6} Plagomani tutumundaki bireyin depresyona girme ihtimali daha yüksektir.⁷ Uzun süre sosyal medya platformlarında vakit geçiren bireylerin plagomani davranışında bulunma ihtimalleri daha yüksektir.⁸ Plagomaniyle ilgili alanyazın incelendiğinde alana kazandırılan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Aşağıda bu çalışmalara değinilmektedir.

Yengin ve Harranoğlu (2023) tarafından alana kazandırılan çalışmada, plagomani tanısı konulmuş veya plagomaniye yakalanma ihtimali yüksek 10 bireylik bir grupta odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın amacı, plagomaninin neden olduğunun belirlenmesi ve bireyin şarjsız kaldıkları süreçteki tepkilerinin ne olduğunu ortaya koymaktır. Odak grup görüşmesi kapsamına alınanlar, akıllı cihazlarını günde en az 5 kez şarj eden bireylerdir. Bireylerin şarjlarını belli bir seviyenin altında (%50 ve üstü) tutmadıkları, en çok vakit geçirilen dijital cihazın telefon olduğu, bu tutumda bulunan bireylerin daha çok sosyal medya platformlarında (özellikle Instagram ve WhatsApp) vakit geçirdikleri, gece uyumadan önce çoğunlukla akıllı cihazlarını prize taktıkları eğer bunu unuturlarsa kaygı durumu yaşadıkları, gittikleri mekanlarda şarj yeri aradıkları eğer priz yoksa orada vakit geçirmek istemedikleri, şarjın az olduğu durumlarda kendilerine gelen bildirimlerden uzak kalındığı için gelişmeleri kaçırmaktan dolayı kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir.⁴ Doğan ve Övür (2023) tarafından alana kazandırılan çalışmada yüksek lisans düzeyinde öğrenim gören 7 öğrenciyle grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda çalışma kapsamına alınan bireyler şarjının bitmesi durumunda stres ve tedirginlik yaşadıklarını beyan etmiştir. Bu durumun önüne geçebilmek adına alınan önlemler ise, powerbank kullanımı ve şarj ortamı aranmasıdır.² Yengin ve Harranoğlu (2023) ve Doğan ve Övür (2023) tarafından ele alınan çalışmalarda yöntem olarak odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş olup, doğrudan plagomaniye yönelik bir ölçüm aracının alanyazında yer almadığı görülmüştür. Bu çalışmanın da ortaya konmasındaki temel motive kaynağı, alanyazında bu yönde bir ölçüm aracının yer almamasıdır. Bu çalışmanın amacı, bireylerin plagomani davranışında neden bulunduklarına ilişkin psikometrik bir ölçüm aracının alanyazına kazandırılmasıdır. Bu amaçla alanyazındaki bu boşluğun doldurulması hedeflenmektedir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın etik yönü

İstanbul Gedik Üniversitesi Etik Kurulundan 09.11.2023 tarihli 2023/10 sayılı toplantısında E.56365223-050.02.04-

2023.137548.22 sayılı kararla etik kurul onayı bu çalışma kapsamında alınmıştır.

Evren ve örneklem

Bu araştırmanın evrenini, İstanbul ili Tuzla ilçesinde ikamet eden 18 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Örneklem kapsamında ise 342 birey alınmıştır. Çalışma kapsamında ulaşılan örneklem sınırının Tuzla ilçesi ile sınırlı olmasının çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler; araştırma grubunun Tuzla ilçesinde ikamet eden bireylere daha kolay ulaşabilmesi, İstanbul ilinin 39 ilçesinde birden ulaşmanın gerek maddi gerekse de zaman açısından olağan olmamasıdır. Alanyazın incelendiğinde ölçek geliştirme çalışmalarında kapsama alınacak örneklem ilişkili çeşitli görüşlerin varlığından bahsetmek mümkündür. Bu görüşlerden birisine göre ölçek geliştirme çalışmalarında en az 260 kişiye ulaşılması gerekmektedir, bir başka görüşe göre alana kazandırılacak ölçek ifade sayısının 5 veya 10 katı kadar örneklem ulaşılması gerekmektedir.^{9,10} Bu iki görüşün esas alınıp alana kazandırılan ölçek geliştirme çalışmalarının olduğunu söylemek mümkündür.¹¹⁻¹⁴ Bu çalışma kapsamında da 342 kişiye ulaşılarak hem en az 260 kişiye ulaşılması gerekmekte olan görüş hem de ölçek ifade sayısının 5 veya 10 katı kadar örneklem ulaşılması gerekmekte olan görüşe uygun örneklem sayısına varılmıştır.

Araştırmanın kavramsal modeli

Bireylerin plagomani davranışında bulunmasındaki sebepler (endişe, önlem, erişim kaygısı, takıntı) ile bu sebepler arasında yer alan yapısal ilişkilerin tespit edilebilmesi için araştırmanın kavramsal modeli oluşturulmuştur. Boyutlar altında toplanan ifadeleri en iyi açıklayacak şekilde boyutlar isimlendirilmiş olup buna ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir;

Endişe: Şarjsız kalmaktan duyulan tutumları içeren ifadelerin yer aldığı boyuta endişe adı verilmiştir.

Önlem: Şarjsız kalmamak adına alınan tedbirleri içeren ifadelerin yer aldığı boyuttur.

Erişim Kaygısı: Bireyler tarafından ulaşılamamaktan kaynaklı sorun olabileceğine ilişkin ifadelerin yer aldığı boyuttur.

Takıntı: Şarjsız kalmamak adına alınan saplantılı davranışları içeren boyuta takıntı ismi verilmiştir.

Ölçeğin oluşturulma süreci

Araştırma kapsamına alınan bireylere uygulanacak ölçek formu ele alınırken ortaya konan kavramsal yapı literatürden^{2,4,7,8} yola çıkılarak oluşturulmuştur. Oluşturulan kavramsal yapı esas alınarak da soru havuzu araştırmacılar tarafından meydana getirilmiştir.

Verilerin toplanma süreci

Bu çalışma, 2. yazarın akademik danışmanlığında 1. yazarın yürütücülüğünde 1919B012318456 numarasıyla desteklenen TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projelerinin bir çıktısıdır. Başvuru sürecinde etik kurul alınması gereken bir proje önerisi olduğundan dolayı etik kurul 09.11.2023 tarihinde alınmıştır. Proje TÜBİTAK 2209-A 2023/2 döneminde kabul edilmiş olup, kabul edildiği tarih 22.03.2024'tür. Bu durumdan dolayı da projenin çıktısı olan bu çalışma kapsamında Tuzla ilçesinde ikamet eden bireylere 01.04.2024-30.06.2024 tarihinde ölçek formu uygulanmıştır. Ölçek formu hem yüz yüze hem de online olarak bireylere uygulanmış olup, katılımcılara ulaşılırken kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Bulgular

Ölçeğin kapsam geçerliliği ve pilot çalışma

Bireylerin plagomani davranışının sebeplerinin ölçek geliştirme yoluyla belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma kapsamında ilk olarak konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Sonraki aşamada literatüre dayalı olarak kavramsal yapı meydana getirilmiştir. Bundan sonraki aşama soru havuzunun oluşturulmasıdır. Bu bağlamda 25 ifadeden oluşan soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzunda yer alan ifadeler konu hakkında teorik alt yapısı bulunan 10 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Bu 10 uzmanın 1'i işletme

fakültesinde, 5'i sağlık bilimleri fakültesinde, 2'si tıp fakültesinde, 2'si ise eğitim bilimleri fakültesinde hizmet sunan akademik personeldir. Kapsam geçerliliğinin değerlendirilmesinde uzmanlar arasındaki anlaşmayı incelemek Lawshe tekniğinden faydalanılmıştır. Ölçek maddelerinin anlaşılır olması ve hedef kitleye uygunluğu gibi ön çalışmalardan elde edilen uzman görüşlerinin uyumu veya uyumsuzluğu, aynı zamanda kapsam veya yapı geçerliliği için bir tahmin aracı olarak kullanılmaktadır.¹⁵ Uzmanların değerlendirmeleri sonucunda uygulanan Lawshe Tekniği ile hesaplanan kapsam geçerlik oranı 0.96 olarak bulgulanmıştır. Bu bulgu $\alpha=.05$ anlamlılık düzeyindeki kapsam geçerliliği oranına göre yeterlidir.^{15,16} Uzman görüşü sonrasında pilot çalışma 20 birey üzerinde ele alınmıştır. Pilot çalışma sonrasında taslak ölçekte bulunan 2 madde ölçek kapsamı dışında tutularak ölçekte yer alan soru sayısı 23'e düşürülmüştür. Son haliyle ölçekte kalan 23 ifadenin farklı zaman aralıklarıyla iki defa aynı örneklem grubuna uygulanması aşamasına geçilmiştir. Bu kapsamda, 38 kişiye 3 haftalık zaman periyotlarında iki defa uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda birinci ve ikinci uygulama arasında bulunan korelasyon katsayısı 0.82 (%82)'dir. Bulunan bu değer 3 haftalık zaman diliminde katılımcıların verdikleri cevaplar arasında istatistiki olarak çok yüksek bir korelasyon olduğunun göstergesidir. Bu durumdan sonra son halini alan ölçek 342 kişilik hedef kitleye uygulanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin bulgular

Araştırmacılar tarafından oluşturulan soru havuzundaki ifadeler IBM SPSS paket programı aracılığıyla faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktör analizi sonucunda, ilgili ifadelerin faktör yükleri belirlenmiştir. Faktör yükünün, 30 ve üstü bir değerde olması gerekmektedir.^{10,17} Bu çalışma kapsamında da belirlenen faktör yükünün en az, 380 olduğu görülmektedir. Bu da faktör yüklerinin istatistiki olarak yeterli olduğunun göstergesidir. Yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1 incelendiğinde Kaiser-Mayer-Olkin olarak bilinen KMO değerinin 0.899 olduğu tespit edilmiştir. Bu da tespit edilen değer in istatistiki olarak mükemmel ($0.80 \leq \alpha < 1.00$) yorumlandığının göstergesidir. Bu değerin istatistiki olarak yüksek bulunması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun yanı sıra Barlett testinin sonucu $p < 0.05$ olduğundan dolayı istatistiki olarak anlamlıdır. Bu durum da değişkenler arasında yüksek korelasyonlar mevcut olduğunu ve verilerin çoklu normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Elde edilen her iki bulguya göre veriler faktör analizi için uygun olup örneklem yeterlidir. Özdeğerlerin açıkladıkları birikimli varyans miktarı, toplam varyansın %53.112'sidir. Rotasyonlu (dönüşümlü) faktör yükleri hesaplanan maddelerin yapılan analizler neticesinde, ölçeğin 23 maddeden ve 4 boyuttan oluştuğu görülmektedir.

Dönüşümlü faktör yüklerinden faydalanılarak faktörlerdeki maddelerin taşıdıkları anlam dikkate alınarak elde edilen boyutlara sırasıyla "Endişe, Önlem, Erişim Kaygısı ve Takıntı" isimleri verilmiştir.

Aynı örneklem üzerinde hem Açıklayıcı hem de Doğrulamalı Faktör Analizi yapıldığında verinin yapısı deneysel olarak ortaya konulmaktadır.¹⁸ Bu durumdan hareketle bu çalışma kapsamında aynı örneklem grubundan toplanan veriler hem Açıklayıcı hem de Doğrulamalı Faktör Analizine tabi tutulmuştur.

Alanyazına kazandırılması amaçlanan ölçeğe IBM AMOS paket programı aracılığıyla Doğrulamalı Faktör Analizi uygulanmıştır. Veri setine doğrulamalı faktör analizi uygulanmasının sebebi, varsayılan modele verilerin uyum derecesinin tespit edilmesinin sağlanmasıdır. Buna ilişkin diyagram Şekil 1'deki gibidir.

Tablo 1. Açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgular

Faktör	İfadeler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans (%)
Endişe Faktörü	P2: Şarj cihazımın yanı sıra yanımda powerbank eksik etmem	.672	18.120
	P3: Sosyalleşmek için gittiğim bir mekânda prize yakın bir yerde oturmak isterim	.542	
	P11: İkamet ettiğim bölge ile ilgili haberlerden eksik kalmamak adına şarjımı en yüksek seviyede tutarım	.553	
	P16: Şarj cihazım bozulabilir endişesiyle yedek şarj cihazı bulundururum	.693	
	P22: Şarjım bitebilir endişemden dolayı kendimi hayatın normal akışına veremiyorum	.603	
	P23: Şarjım bitebilir endişemden dolayı depresyona giriyorum	.698	
	P24: Şarjımın bitmesi ihtimali bende takıntılı bir davranış haline geldi	.707	
	P25: Şarjım bitebilir endişesiyle uyku düzenimde bozukluklar yaşamaya başladım	.649	
	P1: Şarj cihazımı sürekli yanımda bulundururum	.531	
	P4: Gece uyurken yatağımın başında priz olması benim için önemlidir	.659	
Önlem Faktörü	P5: Güncel gelişmelerden uzak kalmamak için şarjım sürekli maksimum seviyede olmalıdır	.680	11.862
	P6: İnsanlar aradıkları zaman bana her daim ulaşabilmeliler	.678	
	P7: Sosyalleşmemin gerçekleşmesi için şarjım her zaman full olmalıdır	.504	
	P8: Bir yere seyahat planı yaparken önceliklerim arasında ilgili mekânda elektrik durumu da bulunmaktadır	.380	

Tablo 1'in devamı. Açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgular

Faktör	İfadeler	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans (%)
Erişim Kaygısı Faktörü	P9: Benim için istediğim bireye anında ulaşmak çok önemlidir	.474	11.574
	P12: Her daim başıma beklenmedik bir iş gelebilir endişesiyle şarjsız kalmak istemem	.760	
	P13: Prizin olmadığı bölgelere seyahat etmem	.518	
	P14: Seyahat ettiğim bölgede bana ulaşılması en önemli kriterimdir	.692	
	P15: Yeni bir teknolojik cihaz aldığımda şarj süresine dikkat ederim	.657	
Takıntı Faktörü	P17: Evimde otursam dahi şarjımın her zaman %100 olmasını isterim	.515	11.556
	P18: Bir yere gittiysem şarjımı %100 yapmadan oradan ayrılmam	.667	
	P19: Teknolojik cihazımın şarj seviyesi düştükçe moral olarak çökerim	.729	
	P20: Sabah uyandığımda ilk işin cep telefonumun şarjına bakmak olur	.705	

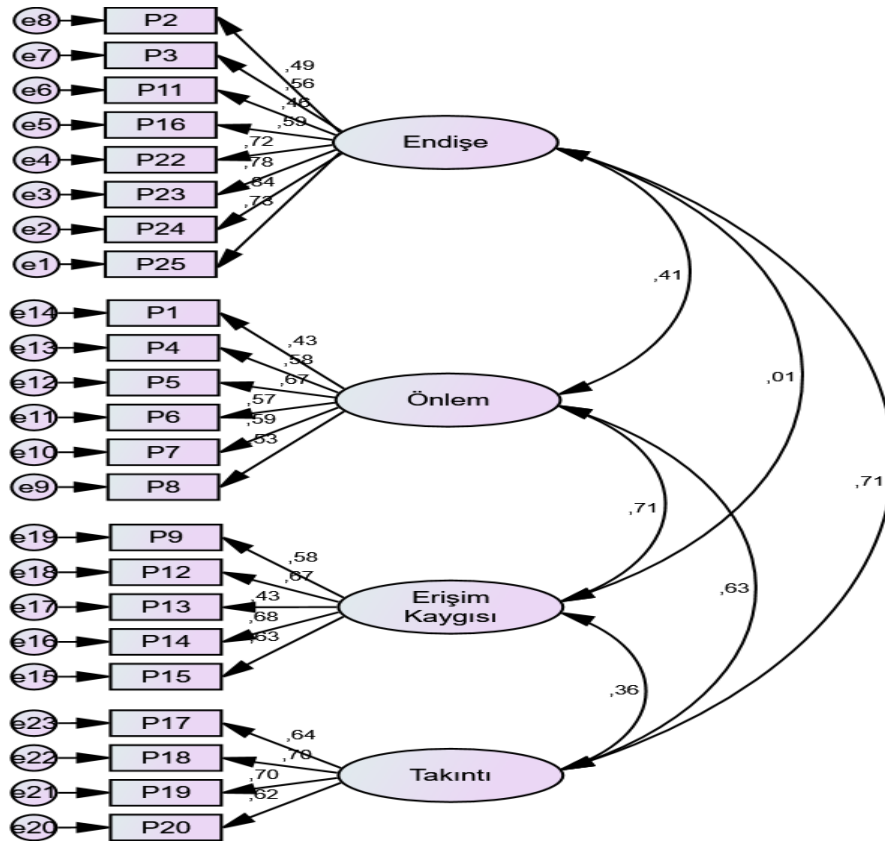
Değerlendirme Kriterleri:

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: 0.899

Approx. Chi-Square: 2861.656

Barlett's Test of Sphericity: 0.000

Extraction Method: Principal Components Rotation Method: Varimax Açıklanan Varyans Toplamı: 53.112

Şekil 1. Ölçüm modeli ve uyum iyiliği sonuçları

Tablo 2’ de araştırmanın model uyum sonuçlarına ilişkin bilgi verilmektedir. Tablo 2’de yer alan uyum değerleri istatistiki açıdan ele alındığında model uyumunun

(model fit) iyi uyum sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da modelin yapı geçerliliği olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Araştırma model uyumu sonuçları

	CMIN/df (χ^2/sd)	GFI	RMSEA
Kabul Edilebilir Değer ¹⁹⁻²⁴	<5	>0.85	<0.08
Hesaplanan Değer	2.831	0.856	0.073

Araştırma kapsamında tespit edilen iyileştirilmiş ölçüm modeline ilişkin Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) sonuçları Tablo 3’teki gibidir. Tablo 3 incelendiğinde her ikili ilişki için “p” değerinin 0.001’den düşük bir değer aldığı görülmektedir. Bu durum faktör yüklenimlerinin önemli olduğunu ve ifadelerin faktörlere doğru yüklendiğinin bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Bunun yanı sıra standardize edilmiş regresyon katsayılarının 0,427 ve daha büyük bir değer almış olması gizli değişkenleri tahmin etme gücünün, yani her bir maddenin faktör yüklenimlerinin

yüksek olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda AVE değeri 0,50’den küçük olduğu tespit edilmiştir. AVE değerinin 0.50’den küçük olduğu durumlarda CR değerinin 0,60’tan yüksek bir değer alması modelin uyum geçerliliğini sağlaması için yeterlidir.²⁵ Tablo 3 incelendiğinde faktörler için hesaplanan AVE değerlerinin 0.32 ve daha yüksek bir değer aldığı görülürken, faktörlerin CR değerlerinin ise 0.65 ve daha yüksek bir değer aldığı istatistiki olarak tespit edilmiştir. Bu durum da model uyum geçerliliğinin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3. DFA sonuçlarının iyileştirilmiş ölçüm modeline ilişkin sonuçları

Faktör	İfadeler	Standartlandırılmış Değer	Tahmin	Standart Değer	t Değeri	p	AVE	CR
Endişe Faktörü	P2	.488	.658	.076	8.613	***	.43	.80
	P3	.560	.778	.078	9.926	***		
	P11	.455	.587	.073	8.027	***		
	P16	.587	.799	.077	10.419	***		
	P22	.716	.969	.076	12.784	***		
	P23	.784	1.172	.084	14.023	***		
	P24	.838	1.173	.078	14.978	***		
	P25	.735	1.000					
Önlem Faktörü	P1	.427	.855	.138	6.190	***	.32	.66
	P4	.584	1.149	.150	7.677	***		
	P5	.666	1.301	.157	8.274	***		
	P6	.574	1.099	.145	7.597	***		
	P7	.594	1.134	.146	7.758	***		
	P8	.532	1.000					
	P9	.584	.952	.112	8.520	***		
	P12	.670	1.116	.119	9.407	***		
Erişim Kaygısı Faktörü	P13	.433	.708	.106	6.666	***	.37	.65
	P14	.684	1.045	.110	9.536	***		
	P15	.632	1.000					
	P17	.638	1.071	.116	9.212	***		
	P18	.701	1.123	.114	9.829	***		
Takıntı Faktörü	P19	.705	1.162	.118	9.864	***	.44	.68
	P20	.616	1.000					

Geliştirilen ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkileri içeren analiz Tablo 4'teki gibidir. Tablo 4'te ölçek alt faktörleri olan endişe, önlem, erişim kaygısı ve takıntı arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. 3 faktör arasında da pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Endişe ile önlem alt faktörleri arasında istatistiki olarak herhangi

bir fark bulunmazken, ölçek alt boyutlarından olan endişe, erişim kaygısı ve takıntı arasında istatistiki olarak pozitif yönde bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Endişe, önlem ve takıntı faktörlerinin birbirleriyle olan ilişkilerine bakıldığında birisi arttığında diğeri de artmakta bir faktör azaldığında diğeri de azalmaktadır.

Tablo 4.Faktörler arasındaki ilişkiler

Faktör	Endişe	p	İlişkinin Yönü	Önlem	p	İlişkinin Yönü	Erişim Kaygısı	p	İlişkinin Yönü	Takıntı	n	İlişkinin Yönü
Endişe				.414	p<.001	Pozitif	0.009	>0.05		.713	p<.001	Pozitif
Önlem	.414	p<.001	Pozitif				.707	p<.001	Pozitif	.628	p<.001	Pozitif
Erişim Kaygısı	0.009	>0.05		.707	p<.001	Pozitif				.358	p<.001	Pozitif
Takıntı	.713	p<.001	Pozitif			.628	p<.001	Pozitif	.358	p<.001	Pozitif	

Ölçeğe ilişkin güvenilirlik bulguları

Ölçek ve alt boyutlarının güvenilirlik düzeyini incelemek amacıyla Cronbach Alpha katsayısı incelenmiştir. Buna göre elde edilen bulgular Tablo 5'teki gibidir. Ölçeğin tamamı için yapılan madde-toplam korelasyonuna dayalı madde analizi sonucuna göre ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.880 olarak tespit edilmiştir. Bu rakam

0.80≤α<1.00 aralığında olduğu için yüksek derecede güvenilirdir. Ayrıca ölçek alt faktörlerinden birisi olan endişe faktörünün de α değeri, 0.854'tür. Önlem (α=0.732), erişim kaygısı (α=0.730) ve takıntı (α=0.758) alt faktörlerinin ise güvenilirlik katsayıları 0.6<α<0.8 aralığında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu da ölçek güvenilirlik katsayısının güvenilir olduğunu göstermektedir.¹⁰

Tablo 5. Güvenilirlik katsayıları

Faktör	İfade Sayısı	Güvenilirlik Katsayısı (Cronbach Alpha değeri)
Ölçeğin Tamamı	23	.880
Endişe Faktörü	8	.854
Önlem Faktörü	6	.732
Erişim Kaygısı Faktörü	5	.730
Takıntı Faktörü	4	.758

Tartışma

Plagomani kavramı en genel anlamıyla şarjsız kalma korkusu şeklinde tanımlanmaktadır. Bu davranışın farklı sebepleri bulunmaktadır. Bu sebepler; gelişmeleri kaçırmaktan korkmak, sürekli sosyal olma isteği, her an ulaşılabilir olma düşüncesi olarak ele alınabilmektedir. Dijital çağın getirdiği rahatsızlıklardan birisi olan plagomani kavramına ilişkin alanyazın incelemesi yapıldığında çalışmaların genelde kavramsal olarak ele alındığı görülmektedir. Alanyazında plagomani tutumunda bulunan bireyleri ele alan ve yöntem olarak odak grup görüşmesini içeren iki çalışmaya rastgelinmiştir.^{2,4} Bu çalışmalar nitel yöntemle ele alınmış olup, bireylerdeki plagomani tutumunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma kapsamında ise zaten sınırlı sayıda alanyazında bulunan plagomani davranışının sebepleri ölçek geliştirme yoluyla belirlenmiştir. Ölçek geliştirme sürecindeki^{10,17,26} adımlardan yola çıkılarak bireylerin plagomani davranışının sebeplerinin belirlendiği bir psikometrik ölçüm aracı bu çalışma kapsamında geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçüm aracı 4 boyut, 23 ifadeden oluşmakta olup, istatistiki açıdan geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma kapsamında

Bu çalışma kapsamında 4 boyut ve 23 ifadeden oluşan psikometrik bir ölçüm aracı alanyazına kazandırılmıştır. Ölçeğin bireylerin şarja bağımlılık durumundaki hallerinde davranış değişikliğinde bulunması yönünde katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu durum da bireylerin dijital bağımlılık konusunda farkındalıklarının geliştirileceği düşünülmektedir. Geliştirilen ölçüm aracının bundan sonraki çalışmalara öncü olacağı düşünülmekte olup örneklem kapsamına daha fazla bireyin alındığı çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ölçeğin dijital bağımlılık konusunda farkındalık oluşturulması adına alana kazandırılacak çalışmalarda, konu ile benzer farklı ölçüm araçlarının da kullanılarak ele alınması çalışmanın bir başka önerisidir.

Çalışma kapsamında geliştirilen ölçeğin dijital bağımlılık ile ilgili çalışma alanları olan sağlık yönetimi, psikiyatri

hemşireliği, psikoloji, halk sağlığı alanları başta olmak üzere pek çok alanda kullanılabileceği düşünülmekte ve araştırmacılara önerilmektedir.

Yazar katkısı: MÖ: Planlama, veri toplama, makale yazımı; YK: Planlama, makale yazımı, süreç takibi; Y.K: Veri analizi

Mali destek: Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından 1919B012318456 numarasıyla 6000 TL'lik destek ile desteklenmiştir.

Çıkar çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Teşekkür: Ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenci projelerini destekleyen TÜBİTAK'a teşekkür makale yazarları tarafından teşekkür edilmektedir.

Kaynaklar

1. URL1:<https://www.thebrandage.com/c/agimizin-hastaligi-plagomani>. Erişim Tarihi: 01.07.2024.
2. Doğan O, Övür A. Teknolojik cihaz kullanımının dönüşmesiyle oluşan plagomani hastalığı üzerine bir inceleme. *Journal of Communication Science Researches*. 2023; 3 (3):271-284.
3. Büyükgebiz Koca, E. Akıllı telefon bağımlılığı ve sosyotelizm üzerine bir yazım taraması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 2019; 6(6): 399-411.
4. Yengin D, Harranoğlu S. Dijital bağımlılık türlerinden biri olan plagomani üzerine bir araştırma. 10. *International Gap Summit Scientific Research Congress Tam Metin Bildiri Kitabı*. 2023: 145-155.
5. Ünüvar N. İnternet risk mi, fırsat mı? bilişim teknolojileri ve iletişim. Muzaffer Şeker, Yasin Bulduklu, Cem Korkut, Mürsel Doğrul (ed.). *Türkiye Bilimler Akademisi*. 2020: 25-28.
6. URL 2: Aytekin, G. (2019), Teknoloji bizi hasta ediyor. <https://www.guvenliweb.org.tr/blogdetay/teknoloji-bizi-hasta-ediyor-1>. Erişim tarihi: 01.07.2024.

7. Çalapkulu Ç, Sarı A. Dijital yaşama bağlı olarak gelişen hastalık sorunları. *ICOMS Uluslararası İletişim Bilimleri Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*.2022: 41-49.
8. Koç NE. Dijital hastalıklara bir örnek:“zoom” yorgunluğunun nedenleri ve çalışanlar üzerindeki etkileri. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*.2022; 12(2):383-400.
9. Bryman A, Cramer, D. Quantitative data analysis with SPSS release 10 for windows: A guide for social scientists. *Routledge*. 2001. <https://doi.org/10.4324/9780203471548>.
10. Karagöz Y. SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği. 2021. *Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık*.
11. Karaşin Y, Öztürk M. (2023). Sessiz istifa tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.2023; 13(4): 1443-1460. <https://doi.org/10.18074/ckuiibfd.1311522>.
12. Karaşin Y, Karagöz Y, Aşçı S. Sağlık çalışanları için dijital bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2023; (45): 838-865. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1355962>.
13. Karagöz Y, Karaşin Y. Sağlık çalışanlarının göçmenlere yönelik tutumlarının belirlenmesi: bir ölçek geliştirme çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*.2024; 16(30): 88-98. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.1434057>.
14. Filiz M, Karaşin Y, Karagöz Y. The development of a scale to measure the fear of earthquake. *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*.2024; 27(1):133-152. <https://doi.org/10.5782/2223-2621.2024.27.1.133>
15. Yurdugül H. Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*.2005, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
16. Veneziano L, Hooper J.A. Method for quantifying content validity of healthrelated questionnaires. *American Journal of Health Behavior*. 1997, 21:67-70.
17. Karagöz Y, Bardakçı S. Bilimsel araştırmalarda kullanılan ölçme araçları ve ölçek geliştirme. 2020. *Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık*.
18. Worthington RL, Whittaker TA. Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*.2006; 34(6): 806-838. <https://doi.org/10.1177/0011000006288127>.
19. Hooper D, Coughlan J, Mullen MR. Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic journal of business research methods*.2008, 6(1): 53-60.
20. Browne MW, Cudeck R. Alternative ways of assessing model fit, In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.).1993. Testing structural equation models. *Newbury Park, CA: Sage*: 136–162.
21. Hu LT, Bentler PM. Cutoff criteria for fit indexes in covariances structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*.1999, 6(1): 1-55.
22. Schumacher RE, Lomax RG. A beginners guide to structural equation modeling: SEM.2010. *NewJersey: Lawrence Erlbaum Associates*.
23. Munro BH. Statistical methods for health care research.2005. *Lippincott williams & wilkins*.
24. Kline R B. Principles and practice of structural equation modeling.2011. *New York: Guilford Press*.
25. Fornell C, Larcker DF. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*.1981;18: 382-388. <https://doi.org/10.2307/3150980>.
26. DeVellis F. Ölçek Geliştirme Kuram ve Uygulamalar (Scale Development Theory and Applications), Çev. Ed: Totan, T. 2022. *Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 3. Basım*

EK. PLAGOMANI TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıda yer alan ölçek 5'li likert (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) şeklindedir.

- 1-8 nolu ifadeler ENDİŞE faktörünü,
- 9-14 nolu ifadeler ÖNLEM faktörünü,
- 15-19 nolu ifadeler ERİŞİM KAYGISI faktörünü,
- 20-23 nolu ifadeler TAKINTI faktörünü ifade etmektedir.

Çalışmadaki No	No	İfade	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
2	1	Şarj cihazımın yanı sıra yanımda powerbank eksik etmem					
3	2	Sosyalleşmek için gittiğim bir mekânda prize yakın bir yerde oturmak isterim					
11	3	İkamet ettiğim bölge ile ilgili haberlerden eksik kalmamak adına şarjımı en yüksek seviyede tutarım					
16	4	Şarj cihazım bozulabilir endişesiyle yedek şarj cihazı bulundururum					
22	5	Şarjım bitebilir endişemden dolayı kendimi hayatın normal akışına veremiyorum					
23	6	Şarjım bitebilir endişemden dolayı depresyona giriyorum					
24	7	Şarjımın bitmesi ihtimali bende takıntılı bir davranış haline geldi					
25	8	Şarjım bitebilir endişesiyle uyku düzenimde bozukluklar yaşamaya başladım					
1	9	Şarj cihazımı sürekli yanımda bulundururum					
4	10	Gece uyurken yatağımın başında priz olması benim için önemlidir					
5	11	Güncel gelişmelerden uzak kalmamak için şarjım sürekli maksimum seviyede olmalıdır					
6	12	İnsanlar aradıkları zaman bana her daim ulaşabilmeliler					
7	13	Sosyalleşmemin gerçekleşmesi için şarjım her zaman full olmalıdır					
8	14	Bir yere seyahat planı yaparken önceliklerim arasında ilgili mekânda elektrik durumu da bulunmaktadır					
9	15	Benim için istediğim bireye anında ulaşmak çok önemlidir					
12	16	Her daim başıma beklenmedik bir iş gelebilir endişesiyle şarjsız kalmak istemem					
13	17	Prizin olmadığı bölgelere seyahat etmem					
14	18	Seyahat ettiğim bölgede bana ulaşılması en önemli kriterimdir					
15	19	Yeni bir teknolojik cihaz aldığımda şarj süresine dikkat ederim					
17	20	Evimde otursam dahi şarjımın her zaman %100 olmasını isterim					
18	21	Bir yere gittiysem şarjımı %100 yapmadan oradan ayrılmam					
19	22	Teknolojik cihazımın şarj seviyesi düştükçe moral olarak çökerim					
20	23	Sabah uyandığımda ilk işin cep telefonumun şarjına bakmak olur					